

THE CHORAL PHENOMENON IN LĂPUȘ COUNTY - BETWEEN INSTABILITY AND BALANCE

Ioana Lavinia BABOȘAN
PhD Student, University of Oradea

Abstract: In the lower part of the Carpathian Mountains, at the borders of history, it watches as a gateway to Maramureș Country Lăpușului. This country resembles a beautiful and grand palace, where many natural riches and beauties dreamed of by the human mind are gathered and mastered. A place full of history, a place of the picturesque, a corner of the country where myths, legends, stories with and about heroes were born. A cradle of spiritual culture and civilization, where the ancestors and ancestors sleep in the peace of the richness offered by the surrounding nature, the place where history is written and lived by people. Although the choral phenomenon has an educational value for lovers of beauty, we find with regret and bitterness that it is in a downward slope, this is due to both the lack of musical and aesthetic education of participants in the musical life of a community, but also the element commercial musical that unfortunately dominates those who still fight for a natural ideal - that of expression through art - choral art in our case. However, in Țara Lăpușului there are still some amateur choral ensembles (few in number but valuable as a phenomenon), which beautify both the liturgical service performed in the localities where they originate and the secular moments organized at the festivities on the occasion of the celebration of national or local events.

Keywords: Choral Church music, Lapus Country, history, choir, tradition, spirituality.

Deși fenomenul coral are o valoare educativă a iubitorilor de frumos, constatăm cu regret și amărăciune că acesta este într-o oarecare pantă descendentă, aceasta datorându-se atât lipsei de educație muzicală și estetică a participanților la viața muzicală a unei comunități, dar și „implicării active” a elementului muzical comercial care din păcate pune stăpânire și pe cei care încă mai luptă pentru un ideal firesc – cel al exprimării prin artă – artă corală în cazul nostru.

Suferind transformări pedagogice, încadrându-se în sistemul de învățământ organizat și sistematic cu toate laturile lui (mijloace, metode, procedee specifice) arta sunetului se transformă în arta învățării, a tot ceea ce este frumos și bun, drept și adevărat, autentic și strămoșesc.

A fi educat înseamnă a fi capabil să discerni între bine și rău, frumos și urât, greu sau ușor, plăcut sau neplăcut, însă a fi educat în tainele artei în general și a muzicii în special, înseamnă a fi împlinit, desăvârșit, total, absolut, întreg, pentru că ea (muzica) poartă aripi și zboară.....zboară peste mări și țări, din înaltul cerului peste întreaga față a pământului.....și zboară și polenizează inimi și suflete.....și zboară și atinge minți și conștiințe ducând mesaj de armonie.

Și numai în felul prin promovarea unor valori educative ce implică și arta corală, societatea de mâine poate spera la salvare, la reîntoarcerea la obârșii, acolo unde este frumos, strălucitor, senin, fermecător, înălțător, plăcut și admirabil.

În Țara Lăpușului continuă să existe câteva ansambluri corale de amatori (puține la număr dar valoroase ca și fenomen), care înfrumusețează atât serviciul liturgic

săvârșit în localitățile de unde își au obârșia, cât și momentele laice organizate la festivitățile prilejuite de sărbătorirea unor evenimente cu caracter național sau local.

În ceea ce urmează vom analiza activitatea a două coruri bisericești parohiale – respectiv Corul Bisericii din localitatea Lăpuș și corul Bisericii din orașul Târgu Lăpuș, precum și două coruri laice – ce au o implicare însemnată și în viața religioasă a comunităților liturgice din care fac parte – Corul Dacii liberi din localitatea Libotin și Corul Symbol al Liceului Teoretic Petru rareș din Târgu Lăpuș, toate cu o istorie frumoasă, o evoluție remarcabilă, precum și cu o implicare aparte în bunul mers al vieții muzicale de aici.

1. Corul Bisericii din Lăpuș

Ansamblul coral din Lăpuș, ia ființă în anul 1963, dirijor fiind doamna Pop Maria, o femeie din localitate, înzestrată cu talent muzical și dirijoral. Nu conduce multă vreme destinele acestui cor pentru că, din cauza unei boli, renunță la dirijat.

După anul 1985, corul este preluat și organizat de către rapsodul popular Grigore Leșe, iar din anul 1986, corul este preluat și dirijat de doamna Maria Benedict.

Ea s-a născut în data de 21 mai 1948, în localitatea Lăpuș. A absolvit 7 clase, studiind muzica doar la școala generală. Doamna profesoară Belin Laura, fiica cântărețului bisericesc Ioan Belin, cel care face parte dintr-o dinastie de cântăreți bisericești din localitatea Lăpuș, își asumă conducerea corului. Corul a fost înființat cu scopul înfrumusețării Sfintei Liturghii.

Corul bisericesc a participat la numeroase festivaluri, atât pe plan local cât și județean, unde a obținut rezultate remarcabile.

Formația corală este alcătuită din femei, răspunsurile liturgice se cântă la unison. Repertoriul abordat este variat, se cântă partituri omofone ce aparțin compozitorilor care au activat la școala de la Blaj, dar și variante uniformizate.

Formația corală este încheagată, participă duminică de duminică la Sfânta Liturghie. Demn de remarcat este faptul că, în fiecare săptămână, membrii corului se întălnesc pentru repetiții, unde învață câte o priceasnă pe care o prezintă duminica la Sfânta Liturghie.

2. Corul „Armonia” al Bisericii din Târgu Lăpuș

Deși membrii corului afirmă astăzi că acesta a fost înființat la Târgu Lăpuș în urmă cu 50 de ani, după cercetările noastre, corul „Armonia” a fost înființat anul 1936, sub conducerea unui foarte talentat dirijor și compozitor, profesorul Gheorghe Velea.

„După căderea Ardealului corul își încetează activitatea în 1940, iar în 1945 își reia activitatea și mai ființează până în 1948.

Corul „Armonia” cânta alternativ la slujbele religioase care se desfășurau duminica și în sărbători la cele două biserici. Repertoriul coral nu se reduce doar la activitatea religioasă, ci fiind un colectiv tânăr și cu un așa talent la conducere, *Gheorghe Velea*, are și un repertoriu foarte variat de la cântece religioase la cântece populare,

romante și chiar arii din operete (Plata birului, Scara Mitsei, La secerat etc.)”¹

În anul 1977, cu binecuvântarea Preasfințitul Iustinian Chira, episcop - vicar al Vadului, Feleacului și Clujului, la inițiativa preotului paroh Augustin Mureșan, după aproape 30 de ani, sub îndrumarea *preotului Lazăr Marius*, corul își reia activitatea sub vechea denumire: „Armonia”. Un colaborator deosebit a fost profesorul Vasc Viorel, profesor de muzică la Liceul Teoretic Petru Rareș, care a condus corul până în anul 1985.

Din 1985 până în prezent corul a fost și este îndrumat de domnul economist Danciu Viorel. Repertoriul coral este preponderent religios și cuprinde diferite creații muzicale religioase. Astăzi corul însumează aproximativ 30 de membrii, care împodobesc slujbele săvârșite la Biserica *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*.

De-a lungul timpului, formația corală a participat la mai multe festivaluri și concerte desfășurate la Târgu Lăpuș și împrejurimi, la Baia Mare, Cluj-Napoca etc.

3. Corul „Dacii Liberi” din Libotin

Corul de bărbați „*Dacii liberi*” din localitatea Libotin, comuna Cupșeni a fost înființat în anul 1980 anume pentru a participa la cea de-a treia ediție a Festivalului Național „Cântarea României” desfășurată la Cluj-Napoca în 30 septembrie 1980. Denumirea corului a fost dată de către preotul paroh din localitate, Valentin Parța.

Cei care s-au ocupat de înființarea acestui cor au fost profesorii Ludovic Filip și Ioan Perhaița²

„În repertoriul inițial existau vreo cincisprezece vechi cântece patriotice românești, legate de mari evenimente din istoria neamului, ferite de folclorizare. „Bărbați ai acestui sat au fost contemporani cu cei care și-au lăsat viața pe câmpurile dreptății naționale. Aceste simțăminte adânci ne-au condus la înjghebarea formației corale” declara profesorul în presa vremii. Păstrate în inima și în gândul oamenilor, cântecele interpretate de cei 80 de liboteni aveau un mesaj profund revoluționar.”³

Conducerea corului i-a fost încredințată profesorului Grigore Leșe, pe atunci profesor de muzică la Școala Generală din Lăpuș.

Corul avea un repertoriu compus din cântece patriotice de neam și de țară. Au participat de nenumărate ori la festivalul național „Cântarea României” unde au obținut, la majoritatea participărilor, premii frumoase, au participat apoi la diferite festivaluri și concursuri din țară și străinătate, (Ciocile Jud. Brăila - 1987, Streșeni, Republica Moldova – 1992), culminând cu două reprezentații de excepție alături de Adrian Păunescu și Cenaclul Flacăra, la Baia Mare în 1984 și 1986.

1 Pr. Dr. Petrică Aurelian COVACIU, *Cântarea corală bisericească din Maramureș*, teză de doctorat – manuscris, (Cluj Napoca, 2013), 157.

2 Valentin BĂIȚAN, *Arta Corală din Maramureș*, (Baia Mare, 1982), 444. Despre Grigore Leșe, profesorul Valentin Băițan, afirma la data publicării cărții că este un tânăr de mare perspectivă în mișcarea corală județeană. Tot în descrierea făcută marelui rapsod și a formației corale pe care o conducea, aflăm că aceștia au câștigat încă de la înființare, respectiv debutul lor, au reușit să câștige Locul I.

3 Doru Nicolae PERȚA, „Profesorul Ludovic Filip”, *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 84.

„Nu pot fi omise din istoria corală libotineană spectacolele „Acusticon” de la Radio Cluj, alături de actorii Florin Piersic și Ovidiu Iuliu Moldovan, umoristul Cornel Udrea, interpreții de folclor Sava Negrean-Brudașcu, Veta Biriș, Dumitru Sopon, sau spectacolul de 1 Decembrie 1990 în prezența și cu participarea cantautorului Tudor Gheorghe.”⁴

Începând cu anul 1989 și până în anul 1991, activitatea corului a fost condusă de profesorul de muzică Marius Hoca, între 1991-1993, profesorul Ioan Perhaiță asigură conducerea muzicală a corului, iar în 1993 activitatea corului încetează din lipsa unui organizator, până în 28 ianuarie 2007 când corul bărbătesc din Libotin își reia activitatea artistică sub conducerea dirijorului *Nicolae Bude*, absolvent al Seminarului Teologic Ortodox și al Facultății de Teologie din Baia Mare.

„Sunt fericit să pot spune: *Corul de bărbați din Libotin redivivus!* – declara atunci omul de cultură, profesorul Ludovic Filip, principalul inițiator al întregii activități corale din Libotin.”⁵

Astăzi, corul însumează 25 de bărbați⁶ care încearcă să păstreze și, în același timp, să transmită cântecul popular și de cătănie autentic, așa cum l-au primit de la înaintașii lor.

De la reînființare corul participă la diferite spectacole și festivaluri: la Târgu Lăpuș în 2007 în cadrul festivalului *La izvor de cântec românesc*, București 3 iulie 2007, Opera Română, program înregistrat și transmis de T.V.R, Dej - Festivalul de muzică tradițională „Samus” – 2007, Cluj-Napoca 18 octombrie 2007 – Festivalul Național al Cântecului de Cătănie.

4. Corul „Symbol” al Liceului Teoretic Petru Rareș din Târgu Lăpuș

Liceul Teoretic Petru Rareș din Târgu Lăpuș dispune de o formație corală care se înscrie în rândul ansamblurilor corale liceale din județul Maramureș, recunoscute și apreciate, deocamdată, la nivel local și județean.

Corala ia ființă în anul 2007, la inițiativa părintelui diacon Andrei Baboșan, profesor suplinitor la acea dată la instituția de învățământ.

Din punct de vedere muzical, corul se încadrează în cor mixt, fiind alcătuit din elevi ai claselor V–XII, numărul inițial de membrii fiind 60, apoi treptat acesta scăzând la 40, astăzi corul însumează 30 de membri.

Pe parcursul anilor, corul are o evoluție marcantă, reușind să-și însușească un repertoriu ce conține piese corale din muzica corală românească și internațională,

4 Ioan PERHAIȚĂ, „Corul de bărbați ”Dacii Liberi din Libotin”, *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene ”Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 86.

5 *Idem*, p. 87.

6 Date biografice despre fiecare dintre cei 25 întâlnim în articolul „Că nu-i om ca moroșanu, nici român ca Liboteanu – membrii corului bărbătesc” ”Dacii liberi” din Libotin, publicat de Aristița Borbei și Liana Pop, în revista *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene ”Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 91-96.

precum și o serie de armonizări și aranjamente ale unor piese din muzica ușoară, prelucrate de dirijorul corului.

De la înființare și până în prezent, corul își desfășoară activitatea pe mai multe paliere:

- participă la diversele manifestări închinare sărbătorilor Nașterii sau Învierii Domnului,
- la manifestări organizate de ISJ Maramureș la nivel județean sau local,
- la toate serbările și activitățile culturale ce se desfășoară în liceu sau în parteneriat cu alte licee, ori cele organizate de Casa de Cultură Târgu Lăpuș.

Începând cu anul 2008 corul își organizează anual propriul concert de colinde pe care le prezintă publicului larg la toate bisericile confesionale din Târgu Lăpuș, având diferiți invitați: *în 2008 preșcolarii grădiniței Târgu Lăpuș și corul Profesorilor lăpușeni, în 2009 grup vocal de studenți teologi, în 2010 cvartet de preoți, în 2011 corul Armonia de la Biserica Ortodoxă, începând cu 2012 Corul Angeli al Seminarului Teologic Ortodox Baia Mare*, toate sub îndrumarea părintelui Arhid. Andrei Babosan.

Pe lângă concertele de colinde, anual se organizează moment aniversar Mihai Eminescu, precum și Festivalul Primăverii la Casa de cultură prof. Vasile Grigore Lațîș din Târgu Lăpuș.

Pe lângă diplome de participare la diferite manifestări, în anul 2009 corul „Symbol” al Liceului Teoretic Petru Rareș din Târgu Lăpuș, participă la prima ediție a Concursului Județean de interpretare muzicală corală organizat de ISJ Maramureș unde a ocupat locul I la Secțiunea licee, iar în anul 2010 participă la ediția a doua a aceluiași concurs unde a primit Diploma de Excelență. În anii 2013 și 2015, a participat la același concurs unde a câștigat locul I, iar în anul 2019 Locul I la prima ediție a Festivalului Coral Județean Rivulus Dominarium organizat la Baia Mare.

Ca o încununare a activității culturale, în anul 2009 s-a lansat un CD audio, intitulat sugestiv *Noi umblăm să colindăm*, ce conține 15 colinde.

Repertoriul corului cuprinde în jur de 18 colinde din repertoriu românesc și internațional, dintre care amintim: *Legănelul lui Iisus* de Valentin Teodorian, *În seara de Moș Ajun* de Marin Trache, *Mare minune* de Gheorghe Cucu, *Adeste fideles* din repertoriul internațional, *Crăciunul* din repertoriul internațional

Precum și diferite cântări religioase și laice dintre care: *Rugăciune* de Constantin Drăgușin, *Rugăciune* pe versurile lui Mihai Eminescu, *Fata de păstor* de Gheorghe Cucu, *Lioară, lioară* de Constantin Râpă.

Cu toate că fenomenul coral național și zonal se găsește într-o cădere liberă, acesta poate fi salvat doar prin strădania unor preoți doritori de a-și forma sau a forma în parohiile pe care le păstoresc ansambluri corale. Dacă aceștia vor conștientiza că măreția și splendoarea unui ansamblu coral are menirea de a ridica valoarea educativă și religios morală a parohienilor, prin implicarea activă a acestora în înfrumusețarea serviciului liturgic, a sărbătorilor obștești sau a altor manifestări tradiționale, atunci și această latură a muzicii fie bisericești, fie laice, va căpăta noi valențe.

O comunitate unde activează un cor – este locul în care sunetul muzical prin armonia sa aduce bucurie, speranță, exalt, pentru că Muzica și Arta deschid noi

orizonturi spre cunoașterea realității, spre înțelegerea și exprimarea ideilor și a sentimentelor însoțindu-l pe om în toate împrejurările vieții, pentru că ea bucură, cântă și încântă, tămăduiește răni sufletești netămăduite, mângâie, alină și dă răspuns la neliniști, vorbește, ascultă, transmite, îndeamnă, mobilizează, încurajează, ajută, stăpânește, luminează, înobilează. Dăruiește sensibilitate, dragoste, putere, cunoaștere, înțelegere, armonie, echilibru, rezultate și seamănă devotament, noblețe, spirit de sacrificiu, prietenie, apropiere și dragoste.

Muzica se și învață, dar se și moștenește, se și ascultă dar se și aude, se însușește dar se și transmite, pentru că ea transformă dar și transcede, imprimă și se exprimă, creează și se creează. Și toate acestea prin propriile ei puteri, prin propriile-i arme, pentru că dacă o înțelegi te înțelege, dacă o îndrăgești te iubește, dacă o aperi te răsplătește, dacă o venerezi te prețuiește.

Bibliografie:

Cărți:

BĂIȚAN, Valentin. *Arta Corală din Maramureș*. Baia Mare: 1982.

COVACIU, Petrică Aurelian. *Cântarea corală bisericească din Maramureș*. teză de doctorat – manuscris. Cluj Napoca: 2013.

Studii și Articole:

BORBEI Aristița, POP Liana. „Că nu-i om ca moroșanu, nici român ca Liboteanu – membrii corului bărbătesc” ”Dacii liberi” din Libotin, *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene ”Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul (XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 91-96.

PERHAIȚĂ, Ioan. „Corul de bărbați ”Dacii Liberi din Libotin”, *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene ”Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul (XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 86-88.

PERȚA, Doru Nicolae. „Profesorul Ludovic Filip”, *Bibliotheca Septentrionalis, Revista Bibliotecii Județene ”Petre Dulfu” Baia Mare*, (anul (XXI), nr. 2 (41), iulie 2013): 84.